

KAZIMIERZ A. KŁOSIŃSKI

CHINY
– POLITYKA OTWARTYCH DRZWI

Przed trzydziestu laty (w 1978 r.) w Chinach dokonał się przełom. Chiny odeszły od odwiecznej zasady izolacji – kontynuowanej także przez Mao Zedonga – która stała na straży, by wpływy zewnętrzne nie mogły zaszkodzić rozwojowi¹.

Dokonana transformacja, mimo niedostatków w liberalizacji, prywatyzacji, demokracji oraz regulacji prawnej, przyniosła nadzwyczajne rezultaty², które częściowo przedstawia tab. 2. Średnie tempo wzrostu produktu krajowego brutto kształtowało się w granicach 9,6³, a Indeks Rozwoju Społecznego (HDI = Human Development Index) wzrósł z 0,523 w 1975 r. do 0,755 w 2003 r.⁴

Prof. dr hab. KAZIMIERZ A. KŁOSIŃSKI – dyrektor Instytutu Ekonomii i Zarządzania KUL, kierownik Katedry Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych; adres do korespondencji: Aleje Raławickie 14, 20-950 Lublin.

¹ A. Bolesta, *Chiny w okresie transformacji*, Warszawa: Wydawnictwo Akademickie DIALOG 2006, s. 51.

² Y. Q u i a n, *How Reform Worked in China*, “William Davidson Working Paper”, June 2002, № 473.

³ W tym tempie rósł także PKB w latach 2000-2005 (tab. 1).

⁴ B o l e s t a, *Chiny w okresie transformacji...*, s. 67.

Tabela 1. Wybrane wskaźniki rozwoju gospodarczego w 2005 r.

Obszar	PKB		PNB według ppp		Nakłady inwestycyjne na środki trwałe w % PKB	Bilans handlowy towarów i usług w % PKB	Oczekiwana długość życia (2004)		Struktura PKB		
	w mld USD	średni wzrost w % w latach 2000-2005	w mld USD	per capita			mężczyzn	kobiet	rolnictwo	przemysł	usługi
Świat	44385	2,8	60644	9420	21	0	65	69	4	28	68
Chiny	2229	9,6	8610	6600	39	3	70	73	13	46	41
USA	12455	2,8	12438	41950	18	-5	75	80	1	22	77

Źródło: The World Bank, *World Development Report 2005*, Washington 2006 (Ministerstwo Gospodarki, Departament Analiz i Prognoz, *Chiny i ludzie w procesie globalizacji. Potencjalne konsekwencje dla Polski*, Warszawa, styczeń 2007 r.).

Unikalność transformacji gospodarki chińskiej wyraża się w jej podstawowych założeniach⁵:

- współdziałania oraz uzupełniania się reguł rynkowych oraz planowania,
- gra popytu i podaży jako podstawowe zasady funkcjonowania rynku w niektórych gałęziach gospodarki oraz planowanie wykorzystywane do tworzenia strategii rozwoju gospodarki,
- współistnienie makroekonomicznej regulacji oraz kontroli rynku z mikroekonomiczną deregulacją, przejawiającą się działaniami przedsiębiorstw, podejmowanymi na podstawie praw rynku.

Tabela 2. Tempo wzrostu, wielkość handlu zagranicznego oraz wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych w ChRL w latach 1979-2005

Rok	Średnie tempo wzrostu PKB w %	Eksport mld USD	Import mld USD	Saldo bilansu handlowego mld USD	Napływ BIZ mld USD
1	2	3	4	5	6
1979	7,6	13,7	15,7	-2,0	1,77
1980	7,8	18,1	19,5	-1,4	
1981	5,2	21,5	21,6	-0,1	
1982	9,1	21,9	18,9	2,9	

⁵ *Współczesne Chiny – kultura, polityka, gospodarka*, red. M. Pietrasiak, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego 2005, s. 195.

1	2	3	4	5	6
1983	10,9	22,1	21,3	0,8	0,92
1984	15,2	24,8	26,0	-1,1	1,42
1985	13,5	27,3	42,5	-15,3	1,96
1986	8,8	31,4	43,2	-11,9	2,24
1987	11,6	39,4	43,2	-3,8	2,31
1988	11,3	47,6	55,3	-7,7	3,19
1989	4,1	52,9	59,1	-6,2	3,39
1990	3,8	62,9	53,9	9,0	3,49
1991	9,2	71,9	63,9	8,1	4,36
1992	14,2	85,5	81,8	3,6	11,01
1993	13,5	91,6	103,6	-11,9	27,52
1994	12,6	120,8	115,6	5,2	33,77
1995	10,5	148,8	132,1	16,7	37,52
1996	9,6	151,1	138,8	12,3	41,73
1997	8,8	182,7	142,2	40,5	45,26
1998	7,8	183,8	140,2	43,6	45,46
1999	7,1	194,9	165,8	29,1	40,32
2000	8,0	249,2	225,1	24,1	40,72
2001	8,3	266,2	243,6	22,6	46,88
2002	9,1	325,6	295,2	30,4	52,74
2003	10,0	438,4	412,8	25,6	53,50
2004	10,1	593,4	561,4	32,0	60,63
2005	9,9	762,0	660,1	101,9	72,41

Źródło: *China Statistical Yearbook 2005*, www.fdi.gov.cn, <http://english.mofcom.gov.cn>.

W dążeniu do systemu, w którym obok siebie funkcjonują oraz konkurują firmy prywatne, państwowe i kolektywne, otwierano stopniowo większość dziedzin przemysłu dla wolnej konkurencji, aczkolwiek w zakresie wydobywania oraz przetwórstwa surowców mineralnych, a także strategicznych (np. w zakresie paliw stałych i płynnych), państwo ma nadal pozycję dominującą. Przedsiębiorstwa państwowe – jednakowoż – nadal podlegają procesom reformy, których celem jest umożliwienie im działania i konkurowania w warunkach gospodarki rynkowej.

Transformacja chińskiej gospodarki to także jej otwieranie się na świat, realizowane w „polityce otwartych drzwi”, poprzez którą należy rozumieć wiązanie kierunków rozwoju gospodarki kraju z kierunkami rozwoju gospodarki światowej. Celem działań w sferze zagranicznej polityki ekonomicznej Chin, w ramach transformacji, stało się stwarzanie warunków dla odpowiedniego (właściwego) włączenia się tego kraju w międzynarodowy podział pracy, by

spowodować przyspieszenie tempa wzrostu gospodarczego i dojścia do struktury gospodarczej, charakterystycznej dla krajów wysoko rozwiniętych⁶.

W rezultacie obok wspomnianego wzrostu gospodarczego zmieniła się w sposób istotny – na korzyść – struktura wytwarzania PKB, którą przedstawia tabela 3⁷. Wyraźnie widać, iż unowocześnienie struktur pod względem wzrostu udziału sektora usług dokonało się za sprawą istotnego zmniejszenia udziału rolnictwa⁸.

Tabela 3. Sektorowa struktura tworzenia PKB w Chinach w latach 1978-2005

Sektor	Lata		
	1978	1997	2005
Rolnictwo	28,1	20,2	12,0
Przemysł	48,2	49,0	48,0
Usługi	23,7	30,8	40,0

Źródło: K. Słowińska-Gorajek, *Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na rozwój gospodarki chińskiej*, Lublin 2007, s. 46 (mps A KUL).

Polityka otwartych drzwi, to przede wszystkim polityka handlowa prowadząca do zwiększenia wymiany zagranicznej z priorytetowym akcentem na wzrost eksportu w celu utrzymania dodatniego bilansu handlowego. Całokształt obrotów handlowych (eksportu oraz importu) w latach 1979-2005 przedstawia tabela 2⁹. Zaprezentowane dane potwierdzają wysuwane w literaturze stwierdzenie¹⁰, że polityka otwierania się gospodarki Chin nosiła charakter rozważny. Ujemny bilans handlowy w początkowej fazie transformacji wynikał ze wzrostu transferu technologii i dóbr inwestycyjnych, których import przyczyniał się do zaspokojenia modernizacyjnych potrzeb go-

⁶ K. Starzyk, *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w gospodarkach Azji, Pacyfiku*, Warszawa: Wydawnictwo Semper 2001, s. 45-47.

⁷ Tabele 1 i 3, oparte na różnych źródłach, nieco inaczej oceniają chińską strukturę tworzenia PKB, ale potwierdzają rząd wielkości oraz proporcje. Dane zamieszczone w pierwszej tabeli służą do porównań międzynarodowych, a w trzeciej do uchwycenia zmian w czasie.

⁸ Kolejny, 11. plan 5-letni ChRL kładzie akcent na rozwój usług, dostrzegając w nich źródło poprawy struktury gospodarki, zatrudnienia i konkurencyjności (Ministerstwo Gospodarki, Departament Analiz i Prognoz, *Chiny i Indie w procesie globalizacji. Potencjalne konsekwencje dla Polski*, Warszawa, styczeń 2007, s. 37).

⁹ Autor pragnie serdecznie podziękować Pani mgr Kamili Słotwińskiej-Gorajek za pomoc w uzyskaniu danych statystycznych.

¹⁰ Starzyk, *Bezpośrednie inwestycje...*, s. 46-52.

spodarki. Zmodernizowana gospodarka, w tym także poprzez bezpośrednie inwestycje zagraniczne, umożliwi przejście do gospodarki proeksportowej. W wyniku całokształtu zmian w ciągu owych trzydziestu lat Chiny na początku XXI w. znalazły się w ścisłej czołówce państw pod względem obrotów handlowych¹¹. Głównymi partnerami w eksporcie Chin stały się Stany Zjednoczone (24% w 2005 r.) oraz Unia Europejska (22% w 2005 r.)¹².

Do ponad 90% w eksporcie wzrósł udział produktów wysoko przetworzonych, coraz ważniejszą rolę zaczynają odgrywać produkty high-tech.¹³ Chiny

¹¹ Z wartością 660 mld USD znalazły się w 2005 r. na trzecim miejscu w imporcie po Stanach Zjednoczonych (1671 mld USD) oraz Niemczech (778 mld USD), a z wartością 762 mld USD – także na trzecim miejscu w eksporcie za Niemcami (978 mld USD) oraz Stanami Zjednoczonymi (904 mld USD) (Główny Urząd Statystyczny, *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2006, s. 846-847).

¹² <http://english.mofcom.gov.cn> – dalsze miejsca zajmują: Hongkong (19%), Japonia (13%), ASEAN (8%), Korea Południowa (5%), Tajwan (3%) oraz Rosja, Kanada i Australia (po 2%).

¹³ B o l e s t a, *Chiny w okresie transformacji...*, s. 55. Chiny będą z czasem odgrywać coraz większą rolę w sektorze produktów wysokiej technologii, ale aktualnie koncentrują się na pracochłonnych fazach produkcji. Wśród argumentów na poparcie tej tezy eksponuje się następujące uwagi:

- Chiny są w stanie eksportować duże wolumeny produktów z kategorii ICT, gdyż importują niemal wszystkie ich części i komponenty o wysokiej wartości dodanej. Nie są więc ich producentem w klasycznym sensie, lecz stanowią platformę ich montażu. Krajowa wartość dodana w tych produktach nie przekracza 15%, pozostała część pochodzi z importu, podczas gdy w strefie euro wskaźnik ten (w 2000 r.) przewyższał 55%
- większość produktów wytwarzanych w Chinach (odtwarzacze DVD, notebooki, telefony komórkowe) nie pochodzi z obszaru wysokiej technologii, zważywszy na ich niskie ceny jednostkowe i wolumeny eksportu
- większość eksportu produktów z kategorii ICT nie jest montowana przez chińskie firmy, lecz przez firmy zagraniczne (w szczególności tajwańskie), wykorzystujące Chiny jako platformę eksportową. Firmy te chronią swoją technologię przed konkurentami chińskimi, ograniczając dyfuzję technologii do rodzimych firm chińskich. Te ostatnie z kolei wyróżniają się niskimi nakładami na B&R w celu wypracowania własnych technologii
- przewagę technologiczną państw UE potwierdza w ostatnich 15 latach korzystna dla UE w relacji do Chin, Indii i państw rozwijających się ewolucja *terms of trade*, ilustrująca w uproszczeniu różnice w poziomie zamożności. Można ją sprowadzić do stwierdzenia: „Chińczycy muszą sprzedać wiele milionów t-shirtów w Europie, aby kupić jednego Airbusa”
- wzrost produktywności w Chinach następuje głównie dzięki absorpcji postępu technologicznego z krajów rozwiniętych. Ponadto TFP wykazuje relatywnie wysokie stopy wzrostu rządu (USA – 1,5% z tendencją wzrostową, UE-15 – 0,8% z tendencją spadkową), ale utrzymuje się ona od początku lat 90. na niezmiennym poziomie. Trend ten podważa przekonanie, iż wzrost produktywności w Chinach jest już generowany postępowaniem technologicznym na

postrzegane są jako potencjalny potentat w produkcji zaawansowanych wyrobów, który pod tym względem realnie zagraża Stanom Zjednoczonym¹⁴. W wymiarze wewnętrznym wzrosły znacząco wartości eksportu oraz importu w relacji do PKB¹⁵.

Chiny realizują dwukierunkową strategię ekspansji eksportowej¹⁶. Z jednej strony dyskontują jeden ze swoich najistotniejszych atutów w zakresie czynników produkcji – zasób nadwyżki siły roboczej – promując produkcję stwarzającą miejsca pracy oraz charakteryzującą się dużą intensywnością pracy. Z drugiej strony, natomiast, wspierają przemiany jakościowe rozwoju gospodarczego kraju, produkując oraz eksportując dobra wysokiej technologii.

Rezultaty eksportowe Chin odzwierciedlają nowy wymiar konkurencyjności, która, w przypadku Chin, wspiera się na niskich kosztach pracy (i kursie walutowym), a także na zaangażowaniu ze strony przedsiębiorstw wielonarodowych w sieć dystrybucji oraz transferu technologii, kwalifikacji i zdolności organizacyjnych w sektorach wysokiej technologii.

Osiągnięcia Chin w zakresie eksportu towarów kontrastują z rezultatami w eksporcie usług. Usługi stanowią około 10% sprzedaży dóbr i usług, przy średniej światowej rzędu 20% wykazując ujemne saldo od początku lat 90. do roku 2005¹⁷.

Do tego istotnego sukcesu gospodarki chińskiej w handlu zagranicznym przyczyniły się stale wprowadzane inwestycje zagraniczne, których wielkość wzrostu w latach 1979-2005 przedstawia tabela 2. Przybywanie bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) do Chin charakteryzuje relatywnie wysokie tempo przyrostu na poziomie 8% światowego napływu BIZ. Są one skoncentrowane na sektorze przemysłu, ponieważ dostęp do sektora usług ulega dopiero liberalizacji w ramach Światowej Organizacji Handlu¹⁸. Wpływający

poziomie krajowym. W najbliższych (jednej – dwóch) dekadach Chiny nie będą więc przy utrzymaniu się powyższych tendencji stanowić zagrożenia technologicznego dla UE, USA lub Japonii. (*Chiny i Indie w procesie globalizacji...*, s. 21).

¹⁴ O. Shenker, *Lerning from China's Export Boom*, Business Weel, 19. 01. 2006 (za: Słotwińska-Gorajek, *Wpływ bezpośrednich inwestycji...*, s. 90).

¹⁵ Do 34% w 2003 r. dla eksportu towarów i usług oraz 32% w 2003 r. w przypadku importu towarów i usług (Bolesta, *Chiny w okresie transformacji...*, s. 55).

¹⁶ *Chiny i Indie w procesie globalizacji...*, s. 20-27.

¹⁷ Pełna implementacja przez Chiny zobowiązań w ramach Układu Ogólnego w Sprawie Handlu Usługami (GATS = General Agreement on Trade In Services) powinna skutkować głębokimi reformami liberalizacyjnymi w tym sektorze. *Chiny i Indie w procesie globalizacji...*, s. 37.

¹⁸ Tamże, s. 47.

kapitał po części ma charakter krótkotrwały, koncentrujący się na pracochłonnym przetwórstwie, tzn. motywowany względami kosztowymi oraz zorientowany na działalność proeksportową (inwestycje japońskie, koreańskie i tajwańskie)¹⁹. Warto zauważyć stosunkowo mały stopień dywersyfikacji geograficznej napływu BIZ – większość z nich (70% wartości skumulowanej) pochodzi z krajów Azji Wschodniej, głównie Hong Kongu i Tajwanu²⁰. Choć politykę otwartych drzwi poprzez stworzenie warunków napływu do Chin kapitału zagranicznego²¹ – szczególnie w postaci specjalnych stref ekonomicznych (SEZ – *special economic zones*) – rozpoczęto już w 1979 r., to efekty pojawiły się dopiero po 1988. W latach dziewięćdziesiątych zagraniczne przedsiębiorstwa kreowały niemal cały wzrost eksportu Chin. W okresie 1992-1998 udział Chin w światowym eksporcie wzrósł z 2,3% do 3,4% (tzn. o 1,1 punkta procentowego), a udział firm zagranicznych w eksporcie Chin w stosunku do eksportu światowego zwiększył się o 1 punkt procentowy (z 0,5% do 1,5%)²². W roku 2003 udział firm zagranicznych w eksporcie Chin wyniósł 54,8%²³. Wzrost eksportu nie jest jedynym skutkiem napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) do Chin. Do istotnych skutków BIZ na gospodarkę chińską zaliczyć można także: rozwój nowoczesnej technologii i zaawansowanej produkcji, podniesienie kwalifikacji i specjalizacji pracowników oraz rozwój regionalny.

W przypadku rozwoju technologii wyróżnić można trzy obszary oddziaływania poprzez BIZ: 1. wprowadzenie najnowszej technologii, 2. poprawienie istniejącej technologii oraz 3. wypełnienie technologicznej luki w danej dziedzinie. Spośród nich, dla Chin, największe znaczenie miało „wprowadzenie”, które umożliwiło przeniesienie do Państwa Środka zagranicznych technologii, wiedzy i *know-how*²⁴. Dzięki nawiązanej współpracy

¹⁹ Natomiast napływ BIZ, skierowany do sektorów wysokiej technologii i usług zwłaszcza ukierunkowany na rynek wewnętrzny, dopiero nabiera tempa (inwestycje koreańskie, tajwańskie, USA i państw europejskich). Tamże, s. 47.

²⁰ Tamże.

²¹ Przyciągnięcie zagranicznego kapitału miało nastąpić poprzez zapewnienie niskich podatków dla przedsiębiorstw oraz poprzez dużą wolność gospodarczą w specjalnych strefach. Gwarancja taniej siły roboczej i tanich surowców transportowanych z chińskiego interioru, a obecnie i z zagranicy, była dodatkowym bodźcem (Bolesta, *Chiny w okresie transformacji...*, s. 52).

²² Co potwierdza wnioski G. Longa (*China's Policies on FDI: Review and Evaluation*, Washington: Peterson Institute for International Economics 2004).

²³ Słotwińska-Gorajek, *Wpływ bezpośrednich inwestycji...*, s. 87.

²⁴ Long, *China's Policies on FDI*.

z USA oraz z kilkoma innymi rozwiniętymi krajami w dziedzinie nauki i technologii stała się możliwa wymiana doświadczeń i personelu naukowego, co stworzyło doskonały pomost w transferze zaawansowanej technologii i *know-how*²⁵. Spowodowało to zasadniczy wzrost konkurencyjności gospodarki Chin. Z roku na rok wchodzą one z sukcesem na coraz nowsze oraz bardziej nowoczesne rynki²⁶.

Jeśli idzie o podniesienie kwalifikacji i specjalizacji pracowników, to poprzez szkolenia w siedzibie firmy za granicą lub na miejscu – w filii, BIZ przyczyniły się do poprawy jakości chińskiego kapitału ludzkiego, a otwarcie się Chin na świat umożliwiło wielu młodym ludziom podjęcie studiów w innych krajach.

W zakresie rozwoju regionalnego podstawowym problemem Chin jest nierównomierne rozmieszczenie inwestycji, wielka dysproporcja pomiędzy bogatszym Wschodem a uboższym Zachodem. Transformacja potwierdziła, że lepsze predyspozycje do absorpcji inwestycji ma bogate, stosunkowo dobrze rozwinięte wybrzeże²⁷.

Od 2000 r. władze chińskie prowadzą intensywną politykę promocji inwestycji chińskich za granicą. Potencjał Chin w zakresie BIZ jest znaczny. W latach 2000-2003 Chiny rocznie przeznaczały na swoje zagraniczne inwestycje około 3 mld USD, a w 2005 r. – 11 mld USD, osiągając wartość skumulowaną rzędu 46 mld USD²⁸.

Zatem, reasumując, polityka otwartych drzwi w szerokim sensie, która emanowała skutkami dla polityki rozwojowej Chin w ogóle, opierała się na: – polityce handlowej, prowadzącej do sukcesywnego zwiększania wymiany handlowej oraz zachowaniu przewagi wolumenu eksportu nad importem

²⁵ K. Walsh, *Foreign High-Tech R&D in China. The H.L. Stimson Center*, Washington 2003.

²⁶ *Współczesna gospodarka światowa – główne centra gospodarcze*, red. B. Mucha-Leszko, Lublin: Wydawnictwo UMCS 2005, s. 304.

²⁷ W 1980 r. otwarto pięć specjalnych stref ekonomicznych: Shenzhen, Zhuhai i Shantou w prowincji Gwangdong, Xiamen w prowincji Fujian oraz na wyspie Hainan. W 1984 r. w czternastu miastach portowych utworzono „gospodarcze i technologiczne strefy rozwoju”, a w 1985 utworzono „otwarte obszary ekonomiczne w delcie rzeki Jangcy (Changjiang), w delcie rzeki Perłowej (Zhujiang), w Trójkącie Południowego Fujianu, na półwyspach Liaodong i Shandong, a także w prowincjach Hebei i Guangxi. W roku 1990 utworzono strefę Shanghai – Pudong, a następnie (około roku 1992) utworzono grupę 13 otwartych miast granicznych (w tym 8 na północnych oraz zachodnich granicach). Bolesta, *Chiny w okresie transformacji...*, s. 52.

²⁸ Z czego 75% trafiło do Hong Kongu (*Chiny i Indie w procesie globalizacji...*, s. 49).

– polityce inwestycyjnej, która sprowadziła się w zasadzie do przyciągnięcia inwestorów zagranicznych. Powodami, dla których odnotowano sukcesy w tej dziedzinie – obok wspomnianych korzyści ze specjalnych enklaw o szczególnym statusie – jak uważa A. Bolesta, pozostają nadal olbrzymia skala rynku chińskiego oraz zamożna i dobrze prosperująca chińska diaspora w Azji Południowo-Wschodniej, a także w Ameryce Północnej.

Niemalą rolę w polityce otwierania się Chin na świat miał proces starań Państwa Środka o przystąpienie do Światowej Organizacji Handlu (WTO = World Trade Organization). Chiny – jeden z pierwotnych sygnatariuszy GATT (General Agreement on Tariffs and Trade), który wycofał się z tego porozumienia w 1950 r. – rozpoczęły starania o ponowne przystąpienie do GATT już w 1986. Ponowiły swój wniosek o członkostwo w WTO w roku 1995 i w rezultacie pod koniec 2001 stały się członkiem WTO. W następstwie negocjacji, wraz z przystąpieniem do WTO, Chiny zobowiązały się do: równego traktowania wszystkich uczestników wymiany handlowej, ustanowienia prawnych instytucji kontrolnych, wymaganych przez zasady przejrzystości rynku, niestosowania subsydiów eksportowych na produkty rolne i przemysłowe (wymuszające stosowanie instrumentów odwetowych)²⁹. Państwo chińskie zachowało wyłączne prawo w handlu paliwami, surowcami mineralnymi, tytoniem i zbożem oraz prawo utrzymania określonych restrykcji w transporcie, a także dystrybucji towarów.

Do najważniejszych korzyści dla Chin – w kontekście polityki otwartych drzwi – z przystąpienia do WTO zaliczyć można³⁰:

- pojawienie się nowych perspektyw rozwoju i wzrostu obrotów w handlu zagranicznym
- zwiększenie szans konkurencyjnych w skali świata
- możliwość nawiązywania bliższych stosunków handlowych z innymi krajami
- uzyskanie forum do rozwiązywania konfliktów o podłożu handlowym.

Przystąpienie Chin do Światowej Organizacji Handlu umocniło Państwo Środka w polityce otwartych drzwi. Chiny są postrzegane jako najatrakcyjniejsze miejsce lokowania inwestycji zagranicznych³¹.

²⁹ B o l e s t a, *Chiny w okresie transformacji...*, s. 135.

³⁰ H. B i l s k i, *Problemy reformy sektora finansowego ChRL*, NBP, 2000, z. 99, s. 20.

³¹ Na ten kraj wskazało 48% spośród 800 przedstawicieli międzynarodowych firm uczestniczących w badaniu przeprowadzonym przez Ernst & Young. Państwo Środka odebrało palmę pierwszeństwa Stanom Zjednoczonym (33% wskazań), które zwyciężyły w zestawieniu z 2006 r. (A. K r a k o w i a k, *Dobre siódme miejsce*, „Rzeczpospolita” 2007, nr 154.

BIBLIOGRAFIA

- B i l s k i H., Problemy reformy sektora finansowego ChRL, NBP 2000, z. 99.
- B o l e s t a A., Chiny w okresie transformacji, Warszawa: Wydawnictwo Akademickie DIA-LOG 2006.
- GUS, Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2006.
- K r a k o w i a k A., Dobre siódme miejsce, „Rzeczpospolita” 2007, nr 154.
- L o n g G., China's Policies on FDI: Review and Evaluation, Washington: Peterson Institute for International Economics 2004.
- Ministerstwo Gospodarki, Departament Analiz i Prognoz, Chiny i Indie w procesie globalizacji. Potencjalne konsekwencje dla Polski. Warszawa, styczeń 2007.
- P o l i t J., Chiny, Warszawa: Wydawnictwo TRIO 2004.
- Q u i a n Y., How Reform Worked In China, “William Davidson Working Paper” 2002, № 473.
- S h e n k e r O., Learning from China's Export Boom, “Business Week” 19. 01. 2006.
- S ł o t w i ń s k a - G o r a j e k K., Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na rozwój gospodarki chińskiej, Lublin 2007 (mps AKUL).
- S t a r z y k K., Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w gospodarkach Azji Pacyfiku, Warszawa: Wydawnictwo Semper 2001.
- The World Bank, World Development Report 2005, Washington 2006.
- W a l s h K., Foreign High-Tech R&D in China, The H.L. Stimson Center, Washington 2003.
- Współczesna gospodarka światowa – główne centra gospodarcze, red. B. Mucha-Leszko, Lublin: Wydawnictwo UMCS 2005.
- Współczesne Chiny – kultura, polityka, gospodarka, red. M. Pietrasiak, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego 2005.

CHINA – OPEN-DOOR POLICY

S u m m a r y

The author in his article presents the basic economic consequences of the open-door policy in the sphere of China's economic development and foreign trade in the period of 1979-2005.

Słowa kluczowe: gospodarka Chin, polityka otwartych drzwi, polityka handlowa, bezpośrednio inwestycje zagraniczne.

Key words: China's economy, policy of the open door, commercial policy, direct foreign investments.